

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Ivo Pospíšila a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce: **D. K.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Plzeň**, Klatovská 652/202, Plzeň, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 4. 2020, č. j. VS-524-24-ICJ-2020-801130, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 6. 2020, č. j. 77 A 61/2020-18,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti a osvobození od soudních poplatků **se z a m í t á .**
- II.** Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 6. 2020, č. j. 77 A 61/2020-18, **se** ve výroku II. **ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou u Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“) se žalobce domáhal zrušení blíže nespecifikovaného rozhodnutí žalované, kterým mu udělila kázeňské tresty v rámci výkonu trestu odnětí svobody. Společně s podáním žaloby požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupkyně z řad advokátů, konkrétně Mgr. Michaely Kasper Beňové, neboť jej již řádně zastupovala v řízení vedeném u krajského soudu pod sp. zn. 30 A 77/2019.

[2] Z podání, které žalobce označil jako stížnost proti udělení kázeňských trestů žalovanou, však nebylo zřejmé, čeho se domáhá. Proto jej krajský soud nejprve přípisem ze dne 20. 5. 2020, č. j. 77 A 61/2020 - 4, vyzval, aby sdělil den vydání a číslo jednací rozhodnutí, proti kterému podání směřuje, uvedl žalobní body a žalobní petit. Soud žalobce upozornil, že uvedené skutečnosti jsou nedílným předpokladem pro následné vyhodnocení přípustnosti a důvodnosti jeho žaloby, které se pojí s posouzením jeho žádosti o ustanovení zástupce. Na tento přípis reagoval žalobce dne 1. 6. 2020, kdy zopakoval svou žádost o ustanovení advokátky Mgr. Michaely Kasper Beňové, avšak nijak nereagoval na výzvu soudu k doplnění chybějících náležitostí žaloby.

[3] Usnesením ze dne 10. 6. 2020, č. j. 77 A 61/2020 - 16, vyzval soud žalobce podle § 37 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), aby doplnil chybějící náležitosti žaloby podle § 71 odst. 1 s. ř. s., a to ve lhůtě dvou týdnů. Napadeným usnesením ze dne 10. 6. 2020, č. j. 77 A 61/2020 - 18, krajský soud žalobce zcela osvobodil od soudních poplatků (výrok I.) a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce (výrok II.). Při posuzování návrhu na ustanovení zástupkyně Mgr. Michaely Kasper Beňové krajský soud hodnotil, zda jsou splněny podmínky § 35 odst. 10 s. ř. s. [1] jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv].

[4] Soud konstatoval, že první podmínka je splněna, neboť u žalobce shledal předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Druhá podmínka však splněna nebyla, neboť soud nemohl ověřit, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně žalobcových práv. Žalobcem podaná žaloba totiž podle krajského soudu trpěla fatálními vadami. Pro účely ustanovení zástupce z řad advokátů bylo nezbytné posoudit potřebnost takového opatření. Žalobce byl povinen soudu sdělit pro posouzení této otázky podstatné skutečnosti, neboť jej tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní, avšak v odpovědi na přípis soudu ze dne 20. 5.2020 (č. j. 77 A 61/2020 - 4) vůbec nereagoval na citovanou výzvu soudu a vytýkané vady své žádosti neodstranil. Nebylo tak postaveno najisto, proti čemu jeho žaloba směřuje, čeho se žalobce domáhá a z jakých důvodů.

[5] Nadto krajský soud podotkl, že žalobu v řízení vedeném pod sp. zn. 30 A 77/2019, ve kterém žalobce dle jeho tvrzení advokátka Mgr. Michaela Kasper Beňová „řádně“ zastupovala, soud odmítl pro opožděnost.

[6] Proti napadenému usnesení brojil žalobce (dále jen „stěžovatel“) podáním, které krajský soud posoudil jako kasační stížnost proti výroku II. usnesení. Zamítnutím návrhu na ustanovení advokátky Mgr. Michaely Kasper Beňové je diskriminován, minimálně s ohledem na čl. 37 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Je bráněno výkonu jeho práva na řádný proces. Současně cituje veřejného ochránce práv, dle kterého s ohledem na čl. 37 Listiny náleží odsouzenému právo na právní pomoc v kázeňském řízení, pokud o takovou pomoc požádal. Dále vymezil rozhodnutí žalované, proti kterému brojil – jedná se o rozhodnutí o stížnosti ze dne 28. 4. 2020, č. j. VS-524-24-ICJ-2020-801130. Uvedl, že jej příkládá v příloze.

[7] Přípisem ze dne 14. 7. 2020, došlým Nejvyššímu správnímu soudu dne 17. 7. 2020, požádal stěžovatel o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti, zaslání seznamu advokátů k ustanovení kasačním soudem a zaslání kopie spisu 1 As 248/2020. Dále požádal o osvobození od soudních poplatků a zaslání formuláře k prokázání majetkových poměrů. Žádá také o prodloužení lhůty k doplnění kasační stížnosti, neboť došlo k pochybení kasačního soudu, který mu zástupce neustanovil, přestože je povinen jej při řízení o kasační stížnosti mít. Požaduje veřejné zasedání ve své věci a svou osobní účast. V případě, že by 1. senát jeho návrhům nevyhověl, požaduje jeho vyloučení z projednání pro líknavost a protiústavní postup.

II. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejprve se soud zabýval stěžovatelovou žádostí o ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti a o osvobození od soudních poplatků. Zastoupení advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. a zaplacení soudního poplatku je nutné pouze v těch řízeních o kasační stížnosti, kterou stěžovatel brojí proti konečnému (meritornímu) rozhodnutí ve věci (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, č. 3271/2015 Sb. NSS), nikoli tedy v nynějším řízení o kasační stížnosti proti usnesení o neustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Současně soud dospěl k závěru, že k ochraně práv stěžovatele není advokáta nezbytně

třeba, neboť i bez jeho pomoci podal projednatelnou kasační stížnost (srov. § 35 odst. 10 s. ř. s.). Proto soud stěžovatelu žádost o ustanovení zástupce a o osvobození od soudních poplatků výrokem I. tohoto rozsudku zamítl.

[9] Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Shledal, že kasační stížnost je **důvodná**.

[10] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. lze účastníku řízení ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. K naplnění druhé zákonné podmínky pro ustanovení zástupce soud konstatoval: „*Advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou, a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z nekvalifikovaných podání účastníka, jimž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka.*“ (srov. rozsudky ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, ze dne 18. 1. 2006, č. j. 4 As 390/2005 - 98, nebo ze dne 4. 12. 2013, č. j. 1 As 117/2013 - 17). Soud při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je účastník řízení sám způsobilý před soudem hájit svá práva či zájmy. Přitom přihlíží k charakteru projednávané věci, k osobním poměrům žalobce a k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí účastníka řízení o jeho právech v soudním řízení (srov. rozsudek ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14, nebo ze dne 30. 11. 2016, č. j. 6 As 206/2016 - 31).

[11] Zároveň platí, že pokud navrhovatel podal návrh na ustanovení zástupce, nemůže soud učinit výzvu k odstranění vad návrhu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. dříve, než rozhodne o návrhu na ustanovení zástupce (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 6. 2012, č. j. 4 Ads 7/2012 - 63). Navrhovatel totiž žádá o ustanovení zástupce právě z důvodu, že není schopen sám v řízení jednat, tedy zpravidla ani odstranit vady návrhu. I po nezastoupeném navrhovateli lze však spravedlivě požadovat, aby svými slovy alespoň v hrubých obrysech vylíčil, v jaké věci se domáhá soudní ochrany, tedy v čem spočívá zásah (v širším slova smyslu) správního orgánu do práv navrhovatele. Teprve na základě těchto informací může soud zhodnotit, zda jsou splněny procesní podmínky (zejména zda je dána pravomoc správních soudů, zda nejde o zjevně opožděný nebo nepřipustný návrh) a zda nejde o návrh zjevně nedůvodný, a lze rozhodnout o návrhu na ustanovení zástupce. Následně pak soud může vyzvat navrhovatele k odstranění dalších vad návrhu podle § 37 odst. 5 s. ř. s.

[12] Z žaloby bylo patrné pouze to, že stěžovatel brojí proti rozhodnutí o kázeňských trestech udělených v rámci výkonu trestu odnětí svobody. Z toho důvodu krajský soud stěžovatele připsesem ze dne 20. 5. 2020 (č. j. 77 A 61/2020 - 4) vyzval, aby označil konkrétní rozhodnutí, proti němuž jeho rozhodnutí směřuje (den vydání rozhodnutí a číslo jednací), v obecně formulovaných tvrzeních uvedl důvody, pro které napadené rozhodnutí shledává nesprávným, či jakých chyb se žalovaný dopustil v průběhu řízení předcházejícího jeho vydání, a čeho konkrétně se ve vztahu k napadenému rozhodnutí domáhá (žalobní petit). Na přepis stěžovatel reagoval tak, že zopakoval svou žádost o ustanovení uvedené advokátky. Následně dospěl krajský soud k závěru, že není splněna druhá podmínka nezbytnosti právního zastoupení, neboť nebylo postaveno najisto, proti čemu žaloba směřuje, čeho se žalobce domáhá a z jakých důvodů.

[13] Nejvyšší správní soud se s takovým hodnocením krajského soudu neztotožňuje. Ze shora uvedeného vyplývá, že povinností stěžovatele bylo alespoň v hrubých rysech vylíčit, v jaké věci se domáhá soudní ochrany. Souhrn skutečností, které krajský soud po stěžovateli požadoval, však jde nad rámec takového vymezení. Soud zároveň stěžovatele nepoučil, jaký důsledek může mít, pokud dané skutečnosti soudu nesdělí (tedy že to může vést až k zamítnutí jeho návrhu na ustanovení zástupce), a v jaké lhůtě by tak měl učinit.

[14] Krajský soud byl povinen vyvinout další aktivitu k tomu, aby si postavil najisto, proti jakému rozhodnutí žaloba směřuje, a teprve následně vyhodnotit, zda jsou splněny podmínky pro vyhovění stěžovatelově návrhu na ustanovení zástupce; nikoli právě z tohoto důvodu konstatovat, že ochrana zájmů stěžovatele nevyžaduje ustanovení zástupce. Pro takový závěr neměl krajský soud v daném okamžiku ani dostatek skutkových a právních zjištění, aby mohl posoudit, za ochrana zájmů stěžovatele vyžaduje právní zastoupení. Naopak skutečnost, že stěžovatel adekvátně nereagoval na výzvu soudu, může svědčit o tom, že své zájmy není schopen hájit sám a potřebuje k tomu odbornou právní pomoc. Nadto v přípisu, kterým reagoval na napadené usnesení a které následně krajský soud vyhodnotil jako kasační stížnost, již rozhodnutí, proti kterému brojil žalobou, dostatečně konkretizoval dnem jeho vydání i číslem jednacím. V přípisu rovněž uvádí, že napadené rozhodnutí žalované zaslal přílohou přípisu (soudní spis však obsahuje pouze kopii přípisu bez přílohy).

III. Závěr a náklady řízení

[15] Lze uzavřít, že způsob, jakým krajský soud odůvodnil výrok napadeného usnesení o zamítnutí návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce, je výsledkem nesprávného právního posouzení [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení v rozsahu jeho II. výroku zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). V něm bude krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.) a znovu posoudí důvodnost stěžovatelova návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Pokud stěžovatelově návrhu vyhoví, bude jeho povinností též ustanoveného zástupce vyzvat k náležitému doplnění žalobních tvrzení. V rozhodnutí o věci samé rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. srpna 2020

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu